

การอ่านความเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาว ในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคกลางของไทยผ่านการศึกษาเชิงเรือ้นพิกอาศัย

อรศิริ ปาณินท์

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มุ่งที่จะเสนอความแปรเปลี่ยนของวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาวหลายกลุ่มที่ตั้งถิ่นฐานกระจายตัวอยู่ในจังหวัดต่างๆ ในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคกลางของไทยมากกว่า 2 ศตวรรษ ผ่านการศึกษาเปรียบเทียบผังพื้นเรือนซึ่งสะท้อนลักษณะการอยู่ทั้งในแง่ของรูปธรรมและนามธรรม พร้อมกับการศึกษาย้อนหลังไปถึงความสัมพันธ์และอิทธิพลของเรือนในแหล่งที่ตั้งดั้งเดิมในพื้นที่ต้นกำเนิด การศึกษานี้ใช้กระบวนการศึกษาเปรียบเทียบผังพื้นเรือนไท-ลาว 4 กลุ่ม จากการสำรวจภาคสนาม ได้แก่ กลุ่มพวน ซึ่งมีแหล่งต้นกำเนิดในแขวงเชียงขวาง ลาวครั้ง (ลาวภูคัง) ซึ่งมีแหล่งต้นกำเนิดในเขตหลวงพระบางและเวียงจันทน์ กลุ่มลาวเวียง และลาวแง้วซึ่งมีแหล่งต้นกำเนิดในเมืองเวียงจันทน์และชนบทโดยรอบ ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และกลุ่มสุดท้าย คือ ลาวโซ่ง (ไทดำ) ซึ่งมีแหล่งต้นกำเนิดในจังหวัดเดียนเบียน และเซินลา ประเทศเวียดนาม

จากการศึกษาได้พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาวทุกกลุ่มยังมีวิถีชีวิตต่อเนื่อง อาชีพหลักทำนา อาชีพรองต่างๆ ตามทรัพยากรชีวภาพในพื้นที่ ทุกกลุ่มมีรูปลักษณะของผังพื้นเรือนในระบบเดียวกัน คือ มีโถงกลางอเนกประสงค์ขนาดใหญ่ ปิดล้อม 1-3 ด้านด้วยพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ พื้นที่นอน และครัว โถงกลางของเรือนมีขนาดใหญ่ เนื่องจากการคงอยู่ของพิธีกรรมและความเชื่อ อิทธิพลของผังพื้นเรือนจากแหล่งต้นกำเนิดปรากฏเด่นชัดยิ่งในกลุ่มเรือนลาวเวียง ลาวแง้วที่เห็นภาพเรือนเวียงจันทน์อย่างชัดเจน กลุ่มลาวครั้งปรากฏภาพเรือนลาวเวียงจันทน์ กลุ่มพวนและลาวโซ่ง (ไทดำ) ไม่ปรากฏอิทธิพลผังพื้นของถิ่นต้นกำเนิด แต่แสดงการคงอยู่ของพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์และพิธีกรรมอย่างเด่นชัดและเข้มข้น แต่ทว่าที่ของผังพื้นซึ่งเป็นห้องล้อมโถงกลางคล้ายคลึงกับการครอบงำของผังพื้นเรือนไทยประเพณีแบบเรือนล้อมชาน แต่ปรับเปลี่ยนเป็นเรือนล้อมโถงกลางภายใต้ร่มเงาของรูปทรงเรือนไทยประเพณีแบบจั่วแฝด เห็นได้ชัดว่าสัมภาระทางวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษหอบหิ้วมาจากถิ่นต้นกำเนิดแปรเปลี่ยนเป็นอนุวัฒนธรรมในพื้นที่ประเทศไทยซึ่งสามารถผสมกลมกลืนกันได้เป็นอย่างดีและอบอุ่น

คำสำคัญ: การอ่าน | ความแปรเปลี่ยน | ผังพื้นเรือน | กลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาว |
พื้นที่ลุ่มน้ำภาคกลางของไทย

Reading the Transformation of Tai-Lao Ethnic Life Style in the Central of Thailand from Their Houses Plan

Ornsiri Panin

Faculty of Architecture, Kasetsart University

Abstract

This research article aimed to study life-style transformation of the Tai-Lao Ethnic, which settled down in the Central Region of Thailand for more than 2 centuries. From the comparative study of the house plan which can reflected their living both in physical and abstract conditions, together with the study of the original house plan which might be influenced to the present plan. Using the comparative study of 4 Tai-Lao Ethnic group, Phuan, Lao-Vieng, Lao-Krang and Lao-Ngeaw which originated from Xiang-Khuang, Vientien and Luang Prabang in the Lao PDR. And Lao-Song (Black Tai) which originated from Dien-Bien and Sonla in Vietnam. Various of house plan reading and analysing, it was found that, every group have the similar planning arrangement which emphasized the big central common space surrounded with sacred space, sleeping place and kitchen situated on the edge. The sacred space is strictly remained in Lao-Song (Black Tai) and Phuan but also still ordinary remained in others. No original style planning existed in Lao-Song (Black-Tai) and Phuan. The original Vientien house plan clearly influenced on Lao-Vieng and Lao-Ngeaw and slightly influenced on Lao-Krang. The image of Thai traditional style house plan overshadowed Lao-Song and Phuan houses but reserved from the enclosure of rooms around the terrace open space to be rooms enclosed the central covered hall under the appearance of the Thai style double roofs. This can be seen very clear that the cultural baggage from the origin transferred to minor cultural in Thai community with the harmonized and warmly relationship.

Key Words: Reading | Transformation | house plan | Tai-Lao Ethnic | Central of Thailand

1. เกริ่นนำ

ด้วยความสนใจในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรือนและวิถีชีวิตของชุมชนไท-ลาวทั้งในและนอกประเทศ ต่อเนื่องกันมายาวนานกว่าสองทศวรรษทั้งที่เป็นการศึกษาจากเอกสารทุติยภูมิในสาขาที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน มานุษยวิทยา สังคมวิทยา วัฒนธรรม สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น และนิเวศวัฒนธรรม เป็นต้น ได้พบว่าเนื้อหาต่างๆ มีความเกี่ยวพันและเชื่อมโยงในการศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในหลายมิติ เมื่อนำมาผนวกกับการปฏิบัติงานภาคสนามซึ่งเป็นหัวใจของการศึกษาวิจัยในสาขาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ทำให้การเชื่อมโยงระหว่างด้านเนื้อหาแนวคิดและทฤษฎีจากเอกสารและการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สามารถให้คำตอบที่เกี่ยวเนื่องระหว่างสิ่งที่ปรากฏให้เห็นทางกายภาพและสิ่งแฝงเร้นซึ่งเป็นภูมิปัญญาและวิธีการดำรงชีพตลอดจนความเชื่อต่างๆ ที่ผูกติดกับวิถีชีวิตในแต่ละแหล่งที่ตั้งได้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม

กลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาว ปรากฏการตั้งถิ่นฐานกระจายตัวอยู่ในพื้นที่ต่างๆ เกือบทั่วประเทศทั้งในภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคใต้ถึง 33 จังหวัด แหล่งตั้งถิ่นฐานในภาคเหนือสุดคือเชียงรายได้ สุดคือสุราษฎร์ธานี (Kirdsiri, 2010:80) แหล่งที่ตั้งที่กลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาวกระจุกตัวกันอย่างหนาแน่นได้พบในพื้นที่จังหวัดในลุ่มน้ำภาคกลาง ได้แก่ จังหวัดสุโขทัย นครสวรรค์ ชัยนาท สิงห์บุรี ลพบุรี สระบุรี สุพรรณบุรี นครปฐม ราชบุรี เพชรบุรี และสมุทรสาคร ช่วงระยะเวลาของการตั้งถิ่นฐานในกลุ่มพื้นที่ดังกล่าวมีหลายช่วงเวลาทำให้ปรากฏเรือนพักอาศัยที่มีอายุการสร้าง 3 ช่วงอายุ คือ กลุ่มเรือนดั้งเดิม (อายุเกินกว่า 80 ปี) กลุ่มเรือนรุ่นกลาง (อายุระหว่าง 50-80 ปี) และกลุ่มเรือนรุ่นใหม่ (อายุต่ำกว่า 50 ปี) ซึ่งเห็นได้ชัดว่าช่วงเวลาของการตั้งถิ่นฐานและการเป็นอนุวัฒนธรรมในกระแสวัฒนธรรมหลักของคนไทยที่อาศัยอยู่ดั้งเดิมในพื้นที่ อาจเสี่ยงต่อความแปรเปลี่ยนของวิถีชีวิตและการอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาวที่น่าสนใจในการศึกษาค้นคว้าอย่างต่อเนื่อง

2. วัตถุประสงค์ของบทความ

1. เพื่ออ่านความแปรเปลี่ยนของวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาวในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคกลางของไทยอย่างเป็นองค์รวม ผ่านการศึกษาเปรียบเทียบผังเรือนพื้นถิ่นพักอาศัยพร้อมทั้งวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความแปรเปลี่ยน
2. เพื่อทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างผังเรือนพื้นถิ่นดั้งเดิมในพื้นที่ต้นกำเนิด และถิ่นฐานปัจจุบันในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคกลาง ผ่านการศึกษาเปรียบเทียบผังพื้นเรือนพื้นถิ่นพักอาศัยที่ปรากฏเห็นในปัจจุบัน

3. วิธีการวิจัย

ข้อมูลหลักของการศึกษาวิจัยนี้ประกอบด้วยข้อมูล 2 กลุ่ม คือ

3.1 การตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาวในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคกลางของประเทศไทย ศึกษาเบื้องต้นจากเอกสารทุติยภูมิด้านประวัติศาสตร์ การตั้งถิ่นฐาน สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น มานุษยวิทยา นิเวศวัฒนธรรม ฯลฯ เพื่อกำหนดพื้นที่ในการศึกษาเปรียบเทียบ

3.2 เครื่องมือสำคัญในการศึกษาวิเคราะห์เพื่อให้ได้คำตอบของงานวิจัย คือ ผังพื้นเรือนไท-ลาว ซึ่งได้จากการศึกษาวิจัยอย่างต่อเนื่องของผู้วิจัยทั้งจากการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาวในลุ่มน้ำภาคกลางและถิ่นต้นกำเนิดนอกประเทศในเมืองเวียงจันทน์ หลวงพระบาง เชียงขวาง ใน สปป.ลาว และเตียนเบียน เซินลาในเวียดนาม

3.3 วิเคราะห์ข้อมูลผังพื้นเรือนเพื่อคัดสรรผังพื้นเรือนที่เป็นตัวแทนแต่ละกลุ่มเพื่อมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ เพื่อให้ได้คำตอบของคำถามวิจัยตามวัตถุประสงค์ในข้อ 2.

4. การตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาว ในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคกลางของไทย

กลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาวกลุ่มหลักที่โยกย้ายถิ่นฐานเข้ามาตั้งหลักแหล่งอยู่พื้นที่ลุ่มน้ำภาคกลางของประเทศไทย ประกอบด้วย ลาวเวียงและลาวแง้วจากเมืองเวียงจันทน์และพื้นที่ชนบทโดยรอบ ลาวครั่ง (ลาวภูคัง) จากเมืองภูคังและหลวงพระบาง ลาวพวน (พวน) จากเมืองเชียงขวาง และกลุ่มสุดท้ายคือ ลาวโซ่ง (ไทดำ) จากเดียนเบียน และเซินลา ประเทศเวียดนาม

การย้ายถิ่นฐานจากพื้นที่ต้นกำเนิดใน สปป.ลาวและเวียดนามของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเข้าสู่พื้นที่ลุ่มน้ำภาคกลางของไทยล้วนมีสาเหตุมาจากศึกสงครามหลายช่วงเวลา แม้จะมีบางกลุ่มที่ย้ายถิ่นเพื่อเสาะหาที่ทำกินที่ดีกว่าในไทยแต่กลุ่มที่ย้ายถิ่นเพราะสงครามมักจะถูกกำหนดให้ตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ห่างไกลจากพื้นที่ต้นกำเนิด ด้วยเหตุผลในด้านการเมืองการปกครองเพื่อให้หลบหนีไปถิ่นเดิมได้ยาก เหตุผลหลักอีกประการหนึ่งในการกำหนดพื้นที่อาศัยในภาคกลางซึ่งมีที่รกร้างว่างเปล่ามากมายก็เพื่อให้กลุ่มชาติพันธุ์ที่ถูกกวาดต้อนเข้ามาช่วยเป็นแรงงานในการช่วยหักล้างถางพงและเพิ่มพื้นที่ทำกินในไทย (Kirdsiri, 2010 : 64-65)

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้พบว่า การโยกย้ายถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวสู่ลุ่มน้ำภาคกลางของไทยมีปรากฏหลักฐานแน่ชัด 4 ช่วงเวลาตั้งแต่รัชสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรีจนถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3

การเคลื่อนย้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาวทุกกลุ่มเข้าสู่ลุ่มน้ำภาคกลางของไทยประกอบด้วย : (Kirdsiri, 2010 : 68-69)

- กลุ่มลาวเวียงจากเมืองเวียงจันทน์และพื้นที่ข้างเคียง เคลื่อนย้ายเข้ามาสู่สระบุรี เมืองราชบุรี และจันทบุรี ครั้งแรกใน พ.ศ.2322 ในรัชสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรีและเคลื่อนย้ายครั้งที่สองใน พ.ศ.2370 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวเข้ามาอยู่ที่เมืองสระบุรีและอยุธยา รวมกลุ่มลาวแง้วที่มาจากพื้นที่ชนบทของเวียงจันทน์ด้วย
- กลุ่มลาวครั่ง(ลาวภูคัง) จากเมืองหลวงพระบางและพื้นที่ข้างเคียงเคลื่อนย้ายครั้งแรกใน พ.ศ.2358 และครั้งที่สอง พ.ศ.2360 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 เข้ามาอยู่ที่เมืองนครชัยศรี เคลื่อนย้ายครั้งที่3 ใน พ.ศ.2373 ในรัชสมัยสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 3 เข้ามาอยู่ที่เดิมคือเมืองนครชัยศรี
- กลุ่มลาวโซ่ง (ไทดำ) จากเมืองแกลง เคลื่อนย้ายครั้งแรกใน พ.ศ.2322 ในรัชสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรีมาอยู่ที่เมืองเพชรบุรี ครั้งที่สองในพ.ศ. 2335 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่1 มาอยู่ที่เมืองเพชรบุรีด้วยเช่นกัน ต่อมาในพ.ศ.2379, พ.ศ.2381 และ พ.ศ.2382 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 ได้เคลื่อนย้ายจากเมืองเขมิม เมืองชำเหนือ เมืองชำใต้ เมืองแกลง เมืองคอย และเมืองควรร เข้ามาอยู่ที่เมืองเพชรบุรีเช่นเดียวกัน
- กลุ่มลาวพวน (พวน) จากเมืองพวน เมืองคำเกิด เคลื่อนย้ายครั้งแรกเข้าสู่กรุงเทพใน พ.ศ.2335 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ครั้งที่สองใน พ.ศ.2373 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 โยกย้ายมาจากเมืองพวน เมืองห้วยหลวง ถูกกำหนดให้ตั้งหลักแหล่งที่กรุงเทพฯ สมทบกับกลุ่มเดิมและอีกกลุ่มถูกกำหนดให้อยู่ที่ปราจีนบุรี

การเคลื่อนย้ายเข้าสู่ประเทศไทยของกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาวทุกกลุ่มตั้งแต่รัชสมัยกรุงธนบุรีจนถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 เห็นได้ชัดว่าถูกกำหนดให้ตั้งหลักแหล่งในพื้นที่ภาคกลางเป็นส่วนใหญ่ อาทิเช่น กรุงเทพฯ อยุธยา ราชบุรี เพชรบุรี นครปฐม สระบุรี มีส่วนน้อยที่ถูกกำหนดให้อยู่ที่ปราจีนบุรี และจันทบุรี และที่สำคัญคือการถูกกำหนดให้พำนัก ณ แหล่งที่ตั้งใดก็ตาม ไม่มีสิทธิ์เปลี่ยนแปลงที่พำนักจนถึง

รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงปฏิรูปการปกครอง ทรงโปรดเกล้าฯ ให้เลิกทาส และไพร่ซึ่งได้ส่งอันสงคถึงกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่ถูกกวาดต้อนเข้ามาด้วย ให้ได้เป็นไทแก่ตัวสามารถจับจองที่ดิน และโยกย้ายไปแหล่งทำกินอื่นๆ เพื่อแสวงหาที่ทำกินใหม่ได้อย่างกว้างขวาง (Pitipat and Poolsuwoun, 2540: 7-8)

การโยกย้ายถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาว หลังการปฏิรูปการปกครองของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 นี้ ปรากฏหลักฐานว่ามีการย้ายถิ่นหลายครั้งหลายครา เมื่อที่ทำกินในพื้นที่เดิมเริ่มไม่เพียงพอต่อปริมาณครอบครัวที่เพิ่มขึ้น พบการโยกย้ายถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาวทุกกลุ่ม ปรากฏขึ้นเรื่อยๆ ปัจจุบันพบว่ากลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาวมีการกระจายตัวกันตั้งถิ่นฐานอยู่ทั้งในภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันตก ภาคตะวันออก ภาคอีสานและภาคใต้ รวมทั้งสิ้น 33 จังหวัด (Kirdsiri, 2010: 80)

จากการศึกษาเบื้องต้นผนวกกับการปฏิบัติงานภาคสนามในหลักแหล่งที่ตั้งกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาว ได้พบว่า กลุ่มลาวพวน (พวน) กระจายตัวตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ถึง 19 จังหวัด ได้แก่จังหวัด เชียงราย น่าน แพร่ พะเยา พิจิตร เพชรบูรณ์ อุตรดิตถ์ สุโขทัย อุทัยธานี กาญจนบุรี ชลบุรี ลพบุรี สระบุรี สุพรรณบุรี นครนายก ฉะเชิงเทรา และกรุงเทพฯ (Kirdsiri, 2010: 76-79) กลุ่มที่กระจายตัวรองลงมา คือ กลุ่มลาวโซ่ง (ไทดำ) ซึ่งเริ่มแรกตั้งถิ่นฐานที่เพชรบุรี กระจายตัวขึ้นเหนือไปถึงจังหวัดนครสวรรค์ พิจิตร พิษณุโลก และลงใต้ถึงจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และสุราษฎร์ธานี และกระจายตัวอยู่รอบๆ ถิ่นฐานเริ่มแรกในภาคกลาง คือ จังหวัด เพชรบุรี และสมุทรสาคร ส่วนทิศทางกระจายตัวไปภาคอีสานปรากฏในพื้นที่จังหวัดเลย สำหรับลาวเวียงจากเมืองเวียงจันทน์และพื้นที่ข้างเคียง พบว่านอกเหนือจากแหล่งที่ตั้งเริ่มแรกตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 ซึ่งถูกกำหนดให้อยู่ในพื้นที่จังหวัดสระบุรีและอยุธยา ปัจจุบันพบการกระจายตัวเพิ่มในจังหวัดราชบุรี นครปฐม สุพรรณบุรี อ่างทอง ชลบุรี และลพบุรี สำหรับลาวครั่ง ปรากฏหลักฐานของการตั้งถิ่นฐานในจังหวัดชัยนาท อุทัยธานี นครปฐม นครสวรรค์ และพิจิตร (Kirdsiri, 2010: 76-79)

5. พื้นที่ทำการสำรวจภาคสนามเรือนไท-ลาว ในลุ่มน้ำภาคกลางของไทย

เพื่อให้การตอบคำถามวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่เสนอไว้เบื้องต้นเกี่ยวกับ 1) ความเหมือน ความต่าง และความแปรเปลี่ยนของวิถีชีวิต 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความแปรเปลี่ยน และ 3) ความเชื่อมโยงระหว่างรูปลักษณ์ของผังเรือนจากแหล่งต้นกำเนิดและแหล่งที่ตั้งในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคกลางให้ได้ผลตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้จัดทำผังพื้นเรือนไท-ลาวที่คัดสรรมาเพื่อศึกษาเปรียบเทียบ จากการศึกษาภาคสนามจำนวน 27 หลัง ประกอบด้วย

- ผังเรือนพื้นถิ่นพวน จากแหล่งที่ตั้งในจังหวัดสุพรรณบุรี สุโขทัย ลพบุรี สิงห์บุรี และนครสวรรค์ จำนวน 12 หลัง
- ผังเรือนลาวโซ่ง (ไทดำ) จากแหล่งที่ตั้งในจังหวัด เพชรบุรี นครปฐม สมุทรสาคร และนครสวรรค์ จำนวน 5 หลัง
- ผังเรือนลาวครั่ง จากจังหวัด ชัยนาท จำนวน 4 หลัง
- ผังเรือนลาวเวียง จากจังหวัดราชบุรี จำนวน 2 หลัง และลาวแง้ว จากจังหวัด สระบุรี จำนวน 2 หลัง
- ผังเรือนลาวเวียงจันทน์ จากเมืองเวียงจันทน์ จำนวน 2 หลัง

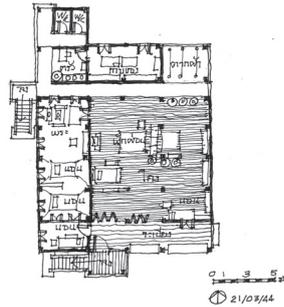
ผังพื้นเรือนในแหล่งที่ตั้งในลุ่มน้ำภาคกลางที่นำมาศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบ ได้คัดสรรจากกลุ่มอายุการ

ในการจัดลำดับการศึกษาผังพื้นเรือน จะอธิบายตามลำดับความหนาแน่นของปริมาณแหล่งที่ตั้งของกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาวในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคกลางเรียงตามลำดับ คือ เรือนพวน เรือนลาวซ่ง (ไทดำ) เรือนลาวครั่ง เรือนลาวเวียง และเรือนลาวแง้ว

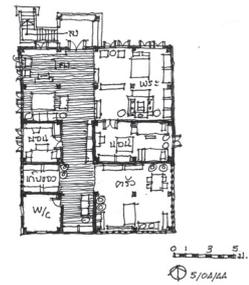
6.1 เรือนพวน

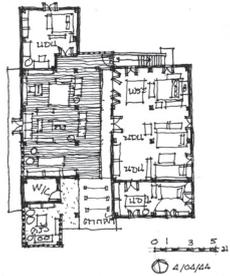
ภาพที่ 2: ผังเรือน เลขที่ 12 ม.3 บ้านมะขามล้ม ต.วัดโบสถ์ อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี

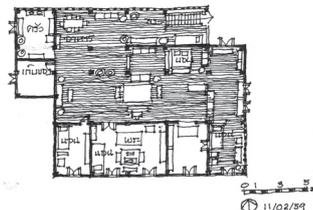
ภาพที่ 3: ผังพวนเรือน เลขที่ 20 ม.10 บ้านวัดโบสถ์ ต.มะขามล้ม อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี

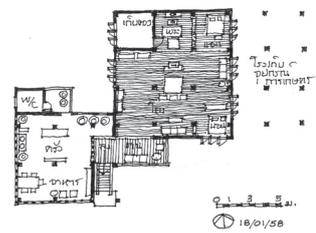
ภาพที่ 4: ผังพื้นเรือน เลขที่ 50 ม.6 บ้านรางบัว ต.วัดโบสถ์ อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี

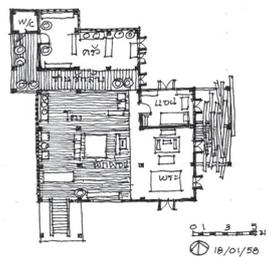
ภาพที่ 5: ผังพื้นเรือน เลขที่ 131/2 ม.2 บ้านลานคา ต.โคกคราม อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี

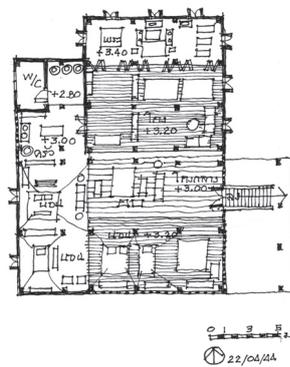
ภาพที่ 6: ผังพื้นเรือน เลขที่ 88/2 บ้านหาดเสี้ยว ต.หาดเสี้ยว อ.ศรีสัชนาลัย จ.สุโขทัย

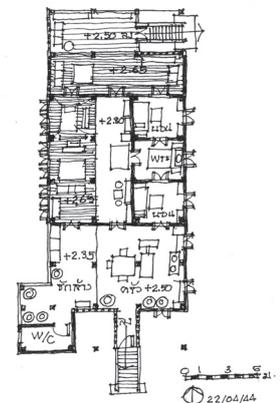
ภาพที่ 7: ผังพื้นเรือน เลขที่ 69/2 ม.2 บ้านใหม่ ต.หาดเสี้ยว อ.ศรีสัชนาลัย จ.สุโขทัย

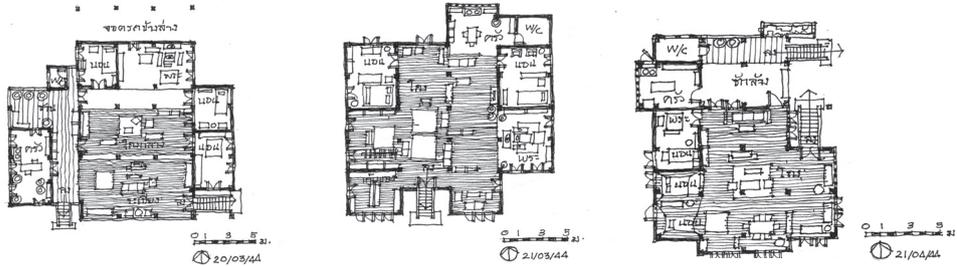
ภาพที่ 8: ผังพื้นเรือน เลขที่ 36 บ้านหินปักใหญ่ ต.หินปัก อ.บ้านหมี่ จ.ลพบุรี

ภาพที่ 9: ผังพื้นเรือน เลขที่ 24 บ้านหินปักใหญ่ ต.หินปัก อ.บ้านหมี่ จ.ลพบุรี

ภาพที่ 10: ผังพื้นเรือน เลขที่ 53 ม.5 บ้านโคกแก้ว ต.บางน้ำเชี่ยว อ.พรหมบุรี จ.สิงห์บุรี

ภาพที่ 11: ผังพื้นเรือน เลขที่ 81 ม.
5 บ้านโคกแก้วฉิม ต.บางน้ำเชี่ยว
อ.พรหมบุรี จ.สิงห์บุรี

ภาพที่ 12: ผังพื้นเรือน เลขที่ 15 ม.
3 บ้านวังรอก ต.วังมหาร อ.ท่าตะโก
จ.นครสวรรค์

ภาพที่ 13: ผังพื้นเรือน เลขที่
53/1 ม.9 บ้านวังรอก ต.วังมหาร
อ.ท่าตะโก จ.นครสวรรค์

เรือนพวนที่คัดสรรมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับจากจังหวัดสุพรรณบุรี สุโขทัย ลพบุรี สิงห์บุรี และนครสวรรค์ เรือนในภาพที่ 2 ถึงภาพที่ 9 เป็นเรือนที่มีอายุการสร้างตั้งแต่ 90-150 ปี เรือนในภาพที่ 10 ถึงภาพที่ 13 เป็นเรือนที่จัดอยู่ในกลุ่มใหม่ที่มีอายุการสร้าง 50-60 ปี เหตุผลของการเลือกสรรเรือนหลายช่วงอายุการก่อสร้างมาวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อการสืบค้นว่า รูปแบบของพื้นเรือนดั้งเดิมจากแหล่งต้นกำเนิดยังคงหลงเหลืออยู่หรือไม่

เรือนทุกหลังที่คัดสรรผังพื้นเรือนมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ เป็นเรือนไม้ใต้ถุนสูงทั้งสิ้น ใต้ถุนเรือนใช้งานอเนกประสงค์ทั้งพักผ่อน ทำงานหัตถกรรม เก็บเครื่องมือเครื่องใช้ในการเกษตร เก็บของทั่วไป เก็บวัสดุก่อสร้างเพื่อการซ่อมแซมเรือน เก็บผลิตผลทางการเกษตร และเลี้ยงสัตว์ซึ่งส่วนใหญ่เป็นไก่ที่เลี้ยงแบบปล่อย เฉพาะเรือนพวนในอำเภอศรีษะนาถ้อย จังหวัดสุโขทัย ใช้ใต้ถุนในการทอผ้าด้วย

ภาพรวมของเรือนพื้นถิ่นที่คัดสรรมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ

6.1.1. ลักษณะร่วมและความเปรียบต่างขององค์ประกอบของวิถีชีวิตในผังพื้นเรือนพวน

ผังพื้นเรือนทุกหลังมีองค์ประกอบหลักพื้นฐานเช่นเดียวกัน ประกอบด้วย

- พื้นที่ส่วนกลางคือโถงกลางขนาดใหญ่เนื่องกับการใช้สอยโดยเฉพาะ
- พื้นที่ใช้สอยเฉพาะประกอบด้วย ส่วนนอนหลักและห้องพระ ห้องนอนย่อย ครัว และ

ห้องน้ำ ส้วม

• ลักษณะร่วมในการจัดการพื้นที่ในผังพื้นเรือน

- โถงกลางที่ใช้งานอเนกประสงค์เป็นพื้นที่หลักกลางเรือน พื้นที่ส่วนอื่นๆ เรียงรายปิดล้อมโถงกลาง มีทั้งปิดล้อม 3 ด้าน 2 ด้านและด้านเดียว

- พื้นที่ห้องนอนหลักและห้องพระเป็นองค์ประกอบควบคู่ซึ่งพบเห็นส่วนใหญ่ในผังพื้นที่ศึกษา

- ทิศทางของการวางตำแหน่งห้องนอนหลักและห้องพระส่วนใหญ่วางไว้ทิศตะวันออกของเรือน รองลงมาคือวางไว้ทางทิศเหนือ ทั้งสองทิศสัมพันธ์กับการหันหัวนอนของเจ้าของเรือนและทิศทางการวางพระพุทธรูปในเรือน

- ตำแหน่งครีววางไว้ในนอกพื้นที่ใช้งานหลักที่คว้นไฟไม่พัดเข้าในเรือนและวางติดกับห้องน้ำ ส้วม

- ข้อสังเกตที่ในลักษณะร่วมที่ปรากฏเห็นชัดเจนในการศึกษาเปรียบเทียบรูปลักษณะของผังเรือน คือ ขนาดของพื้นที่โถงกลางโดยรวมที่ขนาดใหญ่เมื่อเปรียบเทียบกับขนาดของพื้นที่ทั้งหมด ปริมาณพื้นที่ของโถงกลางเรือนพวนในลุ่มน้ำภาคกลางของไทยอยู่ระหว่างร้อยละ 30 ถึงร้อยละ 80 ของผังพื้นเรือนทั้งหมด โดยส่วนใหญ่จะมีปริมาณพื้นที่ระหว่างร้อยละ 50 ถึงร้อยละ 80 ของผังพื้นเรือนทั้งหลัง

- โถงกลางส่วนใหญ่เปิดโล่งตั้งแต่บันไดขึ้นเรือนต่อเนื่องไปจนจรดครัวท้ายเรือน เพราะโถงกลางเรือนนี้มีการใช้สอยร่วมซ้อนทับกันมากมาย ปกติใช้พักผ่อนรับแขกที่มาเยือน ที่สำคัญคือเป็นพื้นที่ประกอบพิธีทางศาสนาและประเพณี เช่น บวช แต่งงาน จัดงานบวงสรวงต่างๆ รวมทั้งจัดงานศพประเภทที่ตายดีด้วย ทำให้จำเป็นต้องวางตำแหน่งของห้องพระ ห้องผีบรรพบุรุษและห้องนอนของเจ้าของเรือนในตำแหน่งที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับโถงกลาง

- กิจกรรมในวันธรรมเรื่องชีวิตของชาวพวนซึ่งถือปฏิบัติกันมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบันส่งผลต่อขนาดของโถงกลางที่ต้องเตรียมรับคนเป็นจำนวนมาก ไม่เฉพาะแต่ครอบครัวแต่รวมไปถึงญาติมิตร เพื่อนบ้านใกล้เคียงด้วย ผนวกกับความเชื่อของชาวพวนเกี่ยวกับการสร้างเรือนซึ่งเชื่อว่า เรือนที่สร้างเสร็จแล้วไม่ควรแต่งเติมเพราะเป็นสิ่งอัปมงคล ดังคำพังเพยของชาวพวนที่ว่า “เรือนमार ขานต่อ” และ “ต่อตูปเสียหลาน ต่อขานเสียลูก” (Panin, 2012: 104)

• ความเปรียบเทียบต่าง

จากเรือนที่คัดสรรมาศึกษาเปรียบเทียบมี 2 ประเด็น คือ ทิศทางการขึ้นเรือนจากบันไดหลักซึ่งส่วนใหญ่ขึ้นทางทิศตะวันออกและทิศใต้ มีส่วนน้อยที่มีบันไดขึ้นทางทิศตะวันตกและทิศเหนือ ด้วยเหตุผลจากทิศทางและตำแหน่งของถนนที่สัมพันธ์กับผังบริเวณ ประเด็นที่ 2 คือ ตำแหน่งที่ตั้งของครีวไฟซึ่งปรากฏการจัดวางตำแหน่งหลายทิศทางแต่ปัจจัยสำคัญ คือ เป็นตำแหน่งที่อยู่ด้านนอกสุดและเป็นตำแหน่งที่คว้นไฟไม่พัดเข้าสู่โถงกลางเรือน

6.1.2. ความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับผังพื้นเรือนของแหล่งที่ตั้งต้นกำเนิด

แหล่งที่ตั้งต้นกำเนิดของกลุ่มพวนคือแขวงเชียงขวางใน สปป.ลาว

เนื่องจากแขวงเชียงขวางเป็นพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการศึกสงครามหลายช่วงเวลา ในช่วง พ.ศ. 2507-2516 กลายเป็นแผ่นดินแห่งสมรภูมิและได้รับผลกระทบจากการทิ้งระเบิดของสหรัฐอเมริกาเพื่อทำลายล้างกลุ่มขบวนการประเทศลาวที่ตั้งศูนย์บัญชาการอยู่ที่เชียงขวาง ทำให้ชาวพวนต้องอพยพเข้าไปอยู่ตามป่าเขาบ้านเรือนและศาสนสถานถูกทำลายหมดสิ้น (Weerawong, 1997: 233-237)

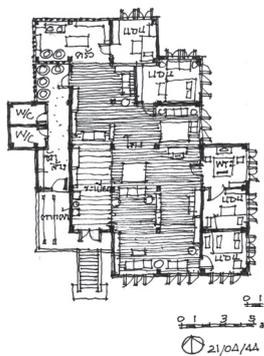
ด้วยเหตุนี้ทำให้ไม่สามารถสืบค้นรูปแบบผังพื้นเรือนของเรือนพวนดั้งเดิมได้ แต่ในการศึกษาวิเคราะห์จากเอกสารของท่าน พูมี วงวิจิต อติตประธานประเทศลาว เปรียบเทียบกับการศึกษาภาคสนามของเรือนพวนในแขวงเชียงขวางโดยอริศรี ปาณินท์ และนพดล จันทรวิระ ได้พบว่า เรือนพวนในเชียงขวางปัจจุบันกับเรือนดั้งเดิมที่เขียนผังพื้นขึ้นจากเอกสารมีลักษณะแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ส่วนสำคัญคือแม่เตาไฟของเรือนดั้งเดิมตั้งอยู่กลางผังพื้นรูปร่างยาวไปตามทิศตะวันออก ตะวันตก และแบ่งส่วนใช้งานชัดเจนเป็น 2 ส่วน คือ โถงแม่เตาไฟและส่วนนอนที่แบ่งเป็นห้องๆ ห้องสำคัญสุด คือ ห้องพ่อแม่อยู่เป็นลำดับแรกด้านทิศตะวันออกติดกับห้องพระและผีบรรพบุรุษสุดพื้นที่เรือนด้านทิศตะวันออกและทิศตะวันตกเป็นขานหน้า (ขานฮ้อง) และขานหลัง (ขานเฮ้อ) (Panin and

Chantaweera, 2011: 168) สำหรับเรือนพวนเชียงขวางปัจจุบันมีปริมาณพื้นที่น้อยลงกว่าเรือนดั้งเดิมเพราะทุกหลังเป็นการย้อนกลับมาตั้งถิ่นฐานใหม่ในพื้นที่เดิม หลังจากลาวเปลี่ยนระบบการปกครองเป็นสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวใน พ.ศ.2518 ชาวแขวงเชียงขวางถึงมีช่วงเวลาการก่อสร้างหมู่บ้านใหม่เพียง 44 แห่งเท่านั้น

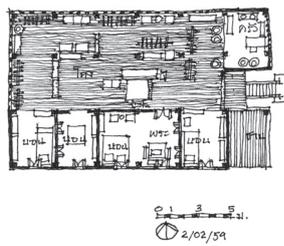
สำหรับรูปลักษณะเรือนพวนในเชียงขวางปัจจุบันมีการลดทอนพื้นที่ใช้งานน้อยลงกว่าเรือนดั้งเดิม ระบบความสัมพันธ์ในพื้นที่ระหว่างพื้นที่กลางและส่วนนอนยังคงเดิม แบ่งเป็นสองส่วน ในส่วนนอนด้านทิศเหนือยังคงต่อเนื่องกับห้องฝักรพหรือฝักรูหรือฝัก ส่วนที่มีความแตกต่างไปจากเรือนดั้งเดิมมากที่สุดที่ส่วนครัวหรือแม่เตาไฟ ซึ่งเรือนดั้งเดิมอยู่กลางโถงเรือน แต่เรือนปัจจุบันครัวไฟจะแยกอยู่ต่างหากทางด้านทิศตะวันออกหรือตะวันตกซึ่งควันไฟไม่พัดเข้าไปในเรือน (Panin and Chantaweera, 2011: 147)

จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับผังพื้นเรือนของแหล่งที่ตั้งต้นกำเนิดทั้งเรือนดั้งเดิมและเรือนเชียงขวางปัจจุบัน ได้พบว่าท่วงทีของการจัดผังพื้นเรือนของเรือนพวนในภาคกลาง มีลักษณะร่วมเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างโถงกลางเรือนและห้องนอน ห้องพระ แต่ระบบการจัดวางตำแหน่งต่างกันซึ่งจะได้วิเคราะห์สรุปรายละเอียดของผังพื้นทุกกลุ่มอีกต่อไปถึงอิทธิพลของการจัดผังพื้นเรือนของกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาวในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคกลาง

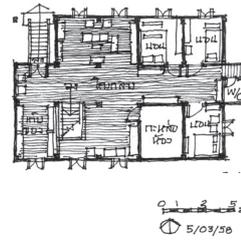
6.2 เรือนลาวไซ่ง (โตต้า)

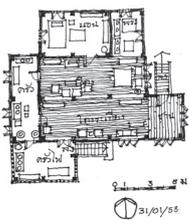
ภาพที่ 14: ผังพื้นเรือน เลขที่ 16 ม.4 บ้านหนองปรุง อ.เขาย้อย จ.เพชรบุรี

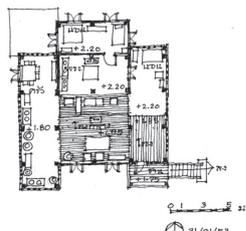
ภาพที่ 15: ผังพื้นเรือน เลขที่ 36 ม.11 บ้านบางปลา อ.บางเลน จ.นครปฐม

ภาพที่ 16: ผังพื้นเรือน เลขที่ 10 หมู่ 5 บ้านกลางนา อ.บ้านแพ้ว จ.สมุทรสาคร

ภาพที่ 17: ผังพื้นเรือน เลขที่ 63 ม.9 บ้านวังรอ ต.วังมหาก ร.นครสวรรค์

ภาพที่ 18: ผังพื้นเรือน เลขที่ 40/1 ม.9 บ้านวังรอ ต.วังมหาก ร.นครสวรรค์

เรือนลาวโซ่ง (ไทดำ) ที่คัดสรรเป็นกรณีตัวอย่างมาเพื่อศึกษาเปรียบเทียบผังพื้นเรือน เพื่อทราบลักษณะวิถีชีวิตและความแปรเปลี่ยนนี้ไดยกตัวอย่างเรือนเก่าที่อายุการสร้างอยู่ระหว่าง 60-100 ปี ลาวโซ่งในจังหวัดเพชรบุรีมีอายุการตั้งถิ่นฐานเก่าแก่ที่สุดในกลุ่ม ถิ่นฐานในจังหวัดนครสวรรค์เป็นถิ่นฐานใหม่สุด (Panin, 2016: 195) ส่วนที่จังหวัดนครปฐม และสมุทรสาครเป็นกลุ่มกลางระหว่างทั้งสองกลุ่ม

6.2.1. ลักษณะร่วมและความเปรียบเทียบขององค์ประกอบของวิถีชีวิตในผังพื้นเรือนลาวโซ่ง

ผังพื้นเรือนทุกหลังมีองค์ประกอบพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตเช่นเดียวกันองค์ประกอบสำคัญที่ปรากฏคือ

• ลักษณะร่วม

- พื้นที่ส่วนกลางคือโถงเปิดโล่งขนาดใหญ่ต่อเนื่องกับการใช้สอยเฉพาะโดยรอบ พื้นที่โถงกลางเปรียบเทียบกับผังพื้นเรือนมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 40 - 80

- พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นส่วนสำคัญในการดำรงชีวิตและใช้ประกอบพิธีกรรมเรื่องชีวิตที่ดำเนินสืบต่อกันมาตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษคือ ห้องผีหรือกะหล่อห้อง ซึ่งเป็นพื้นที่เช่นไหว้บูชาผีบ้าน ผีเรือน ผีบรรพบุรุษ และมีเสาค้ำตั้งอยู่หัวมุมสุดของห้องผี

- ห้องนอน ส่วนใหญ่ถ้าเป็นห้องนอนหลักของเจ้าของเรือนจะตั้งอยู่ติดกับห้องผี ส่วนห้องนอนอื่นๆ กระจายตัวรอบโถงกลาง

- ครัวไฟตั้งไว้มุมหนึ่งของโถงกลาง ไม่อยู่ใกล้ห้องผีเพราะยังมีความเชื่อที่ว่าครัวไฟเป็นพื้นที่ไม่สะอาด มีความสกปรกจากการทำอาหารและมีควันไฟ ไม่ควรอยู่ใกล้ห้องผี (Chompoonich, 1988: 24)

ในกลุ่มของเรือนลาวโซ่งที่ยกเป็นกรณีศึกษามีลักษณะร่วมเสียเป็นส่วนใหญ่ ความเปรียบเทียบในผังพื้นเรือนมีน้อยและนอกจากเรือนที่ยกมาเป็นกรณีศึกษา เรือนหลังอื่นๆ ที่เคยผ่านการสำรวจภาคสนามในหลายๆพื้นที่ก็มีลักษณะร่วมเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะการมีโถงกลางขนาดใหญ่ต่อเนื่องจากห้องผีและห้องนอนเจ้าของเรือนโดยเฉพาะอย่างยิ่งเรือนลาวโซ่งทุกหลังที่ทำการสำรวจภาคสนาม มีห้องผีหรือกะหล่อห้องทุกหลังซึ่งแสดงถึงความเข้มข้นทางความเชื่อเกี่ยวกับผีบรรพบุรุษ ถึงแม้ว่าปัจจุบันความเชื่อทางพุทธศาสนาเริ่มมีส่วนเข้ามาเสริมแล้วในบางพื้นที่ก็ตาม ความจำเป็นที่ต้องมีโถงกลางบ้านขนาดใหญ่ในเรือนลาวโซ่งเนื่องจากการประกอบพิธีกรรมเรื่องชีวิตของชาวลาวโซ่ง ยังเป็นสิ่งสำคัญต่อการดำรงชีพตามวิถีชีวิตในอดีตเพราะลาวโซ่งมีพิธีกรรมที่ต้องใช้พื้นที่โถงกลางที่สัมพันธ์กับห้องผีหลายรายการในแต่ละปี โดยเฉพาะพิธีเสนเรือน พิธีเสนปาดตง พิธีเสนแก้เคราะห์ พิธีกรรมเหล่านี้เป็นผลจากความเชื่อในการนับถือผีซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อวิถีชีวิตของลาวโซ่งเป็นอย่างมาก (Pitipat and Poonsuwan, 1997: 26) และในการประกอบพิธีแต่ละครั้งพื้นที่โถงกลางจำเป็นต้องรองรับผู้คนในหมู่บ้านปริมาณมาก ทั้งที่เป็นญาติสนิทและเพื่อนบ้านเรือนเคียง

• ความเปรียบเทียบ

ด้วยความที่ระบบจัดการผังพื้นเรือนเป็นผลมาจากวิถีการดำรงชีวิตประจำวันทำให้สิ่งที่เห็นเป็นความเปรียบเทียบมีน้อย เท่าที่ปรากฏชัดพบในการกำหนดตำแหน่งครัวไฟซึ่งถ้าอยู่บนเรือนจะอยู่ในตำแหน่งที่ห่างจากห้องผีไปคนละทิศทางแต่ในบางกรณีอาจย้ายครัวไฟมาไว้ใต้ถุนเรือนเพราะความเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาของระบบการทำครัว ทำให้พบได้ว่าผังพื้นเรือนบางหลังไม่ปรากฏครัวไฟอยู่บนพื้นชั้นบน

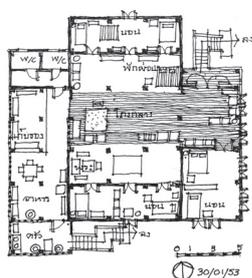
6.2.2. ความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับผังพื้นเรือนของแหล่งที่ตั้งต้นกำเนิด

แหล่งต้นกำเนิดของลาวโซ่ง (ไทดำ) คือ เมืองแก่งซึ่งปัจจุบันคือพื้นที่ในจังหวัดเดียนเบียน และเซินลาในเวียดนาม จากการสืบค้นทั้งโดยการศึกษาเอกสารและการสำรวจภาคสนามของวีระ อินพันทัง และคณะฯ พบว่าเรือนดั้งเดิม คือ เรือนทรงกระดองเต่า หรือที่เรียกว่า เรือนตูบกลม ได้พบจากการสำรวจภาคสนามที่บ้านตาเกิน ในจังหวัดเดียนเบียน เมื่อธันวาคม พ.ศ.2547 เรือนลักษณะนี้เคยปรากฏอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคกลางของไทยที่จังหวัดเพชรบุรี ปรากฏจากภาพถ่ายเมื่อ พ.ศ. 2410 (Inpuntung, 2015 : 100) เรือนลักษณะนี้ในปัจจุบันจะพบได้เฉพาะในเรือนกระดองเต่าจำลองที่วัดหนองปรัง จังหวัดเพชรบุรี วัดสะแกราย จังหวัดนครปฐม ศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ จังหวัดเพชรบุรี

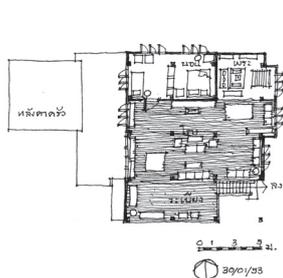
ลักษณะการใช้สอยของเรือนลาวโซ่งดั้งเดิมแบบเรือนกระดองเต่า ประกอบด้วยพื้นที่หลักบนเรือน คือ กว้านกลางเรือน ห้องผี แม่เตาไฟ และชาน ส่วนที่เรียกว่ากลางเรือนเป็นห้องโถงขนาดใหญ่ต่อเนื่อง ภายในแบ่งเป็นส่วนสำคัญ 2 ส่วน คือ โถง ซึ่งมีส่วนนอนและห้องที่อยู่ชิดขอบเรือนด้านตะวันตกและแม่เตาไฟและพื้นที่นอกประสงค์อยู่ชิดขอบเรือนด้านตะวันออก ในห้องมีมีเครื่องเช่นไหและสัญลักษณ์ตระกูลผีและมีเสาคืออยู่ที่มุมห้องติดกับชานระบบของการจัดผังพื้นเรือนลาวโซ่ง (ไทดำ) ในเรือนทรงกระดองเต่ายุคเริ่มแรกที่เพชรบุรีก็คล้ายคลึงกับเรือนทรงกระดองเต่าที่เมืองแก่ง แล้วค่อยๆมีการปรับเปลี่ยนรูปลักษณะและผังพื้นมาเรื่อยๆ (Inpuntung, 2012 : 116)

หากวิเคราะห์ว่ารูปลักษณะของผังพื้นเรือนลาวโซ่งในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคกลางที่ยกมาเป็นกรณีตัวอย่างทั้ง 5 แหล่งที่ตั้งข้างต้น จะพบได้ชัดเจน ระบบของการจัดการพื้นที่ในเรือนค่อนข้างแตกต่างกันโดยสิ้นเชิงแต่สิ่งที่ยังหลงเหลือสืบทอดต่อเนื่องกันมาอย่างเหนียวแน่น คือ ระบบการจัดพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ภายในเรือนซึ่งสัมพันธ์กับพื้นที่โถงกลางซึ่งใช้ในการประกอบพิธีกรรมที่ยังฝังแน่นในความเชื่อของลาวโซ่ง (ไทดำ) และยังปฏิบัติต่อเนื่องกันมาอย่างเคร่งครัด

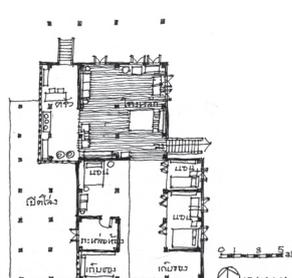
6.3 เรือนลาวครั้ง (ลาวกูดัง)

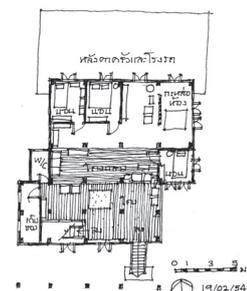
ภาพที่ 19: ผังพื้นเรือน เลขที่ 54 ม.3 บ้านเนินขาม ต.เนินขาม อ.หนองมะโมง จ.ชัยนาท

ภาพที่ 20: ผังพื้นเรือน เลขที่ 19 ม.3 บ้านเนินขาม ต.เนินขาม อ.หนองมะโมง จ.ชัยนาท

ภาพที่ 21: ผังพื้นเรือน เลขที่ 133 ม.1 บ้านกุดจอก ต.กุดจอก อ.หนองมะโมง จ.ชัยนาท

ภาพที่ 22: ผังพื้นเรือน เลขที่ 51 ม.1 บ้านกุดจอก ต.กุดจอก อ.หนองมะโมง จ.ชัยนาท

ลาวครั่ง (ลาวภูคัง) ซึ่งตั้งถิ่นฐานในจังหวัดชัยนาท อุทัยธานี นครปฐม นครสวรรค์ และพิจิตร มีลักษณะเด่นประจำกลุ่มชาติพันธุ์ คือ การทอผ้าตีนจก ที่เป็นมรดกวัฒนธรรมที่สืบเนื่องมาแต่ครั้งบรรพบุรุษที่มีความสวยงามมาก เรือนลาวครั่งที่ทอผ้าทุกหลังจะใช้พื้นที่บริเวณใต้ถุนเรือนเป็นพื้นที่ผลิต บนเรือนเป็นพื้นที่เก็บผ้าทอและต้อนรับผู้มาเยือน กรณีศึกษาผืนผ้าตีนจกของลาวครั่งของจังหวัดชัยนาทที่ยกมาศึกษาเปรียบเทียบเป็น 2 แหล่งที่ตั้งในจังหวัดชัยนาท คือ บ้านกุดจอก อำเภอหนองมะโมง และบ้านเนินขาม อำเภอเนินขาม จากการสำรวจภาคสนามในพื้นที่ได้พบข้อมูลจากการสัมภาษณ์ว่า กลุ่มบ้านเนินขามมาจากเวียงจันทน์ และกลุ่มบ้านกุดจอกมาจากหลวงพระบาง ซึ่งลักษณะของเรือนต้นกำเนิดในทั้งสองกลุ่มพื้นที่มีผืนผ้าที่ต่างกัน (Samantarath, 2013: 153) อีกทั้งในแหล่งที่ตั้งทั้งสองแห่งแม้จะตั้งอยู่ในจังหวัดชัยนาทเช่นเดียวกัน แต่ในขณะที่อาชีพหลักทำนาอาชีพรอง คือ ทอผ้าเหมือนกัน แต่ระบบชลประทานของรัฐที่ให้บริการทั้งสองแหล่งต่างกัน บ้านกุดจอกมีสถานะภายในการผลิตทางการเกษตรที่มั่นคง ได้รับอานิสงส์จากระบบชลประทานของรัฐอย่างทั่วถึง แต่บ้านเนินขามทำนาโดยอาศัยฝน ไม่มีระบบชลประทานของรัฐเข้าเสริม ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรและรายได้ต่อครัวเรือนน้อย

6.3.1. ลักษณะร่วมและความเปรียบเทียบขององค์ประกอบในผืนผ้าตีนจก

แม้กลุ่มลาวครั่งในสองแหล่งที่ตั้ง จากข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกจะปรากฏว่ามาจากแหล่งที่ตั้งต้นกำเนิดต่างกันแต่เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของพื้นที่ใช้งานในผืนผ้าตีนจกและตำแหน่งที่ตั้งของการใช้สอยหลักอยู่ในระบบเดียวกัน อันประกอบด้วย

• ลักษณะร่วม

- องค์ประกอบหลักของการใช้งาน ประกอบด้วย โถงกลาง ห้องพระ ห้องนอนหลัก และครัว เหมือนกันและเหมือนกับกลุ่มลาวอื่นๆที่ลักษณะการจัดผังพื้นที่ใช้งานอื่นๆปิดล้อมพื้นที่โถงกลาง มีทั้งปิดล้อมด้านเดียว 2 ด้าน และ 3 ด้าน

- ตำแหน่งของพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์และพื้นที่สำคัญซึ่งเป็นห้องนอนของเจ้าของเรือน ส่วนใหญ่อยู่ปิดล้อมโถงกลางด้านทิศเหนือ

- ครัวอยู่ทางทิศตะวันตกและชั้นใต้ถุนเรือน

- พื้นที่โถงกลางมีขนาดใหญ่ประมาณร้อยละ 25 - 75 ของพื้นที่ผืนผ้าตีนจก

- พื้นที่โถงกลางเรือนใช้งานอเนกประสงค์ ทั้งนั่งเล่น พักผ่อน รับแขก และใช้ประกอบพิธีกรรมเรื่องชีวิต เช่น บวช แต่งงาน และพิธีศพสำหรับศพที่ตายดี

• ความเปรียบเทียบ

- ความเปรียบเทียบในการวิเคราะห์ผืนผ้าตีนจก ปรากฏให้เห็นน้อยเพราะระบบการอยู่อาศัยของทั้งสองพื้นที่ลักษณะคล้ายคลึง อาชีพหลักและอาชีพรองเช่นเดียวกัน มีสิ่งที่น่าสังเกตอันเนื่องมาจากระบบเศรษฐกิจและความอุดมสมบูรณ์ทางชีวภาพของบ้านกุดจอกและบ้านเนินขามค่อนข้างต่างกัน อันเนื่องมาจากระบบชลประทานทำให้รายได้ครัวเรือนต่างกัน เรือนในบ้านกุดจอกมักจะมีขนาดผืนผ้าตีนจกค่อนข้างใหญ่ เมื่อเปรียบเทียบกับเรือนในชุมชนบ้านเนินขามซึ่งไม่ได้รับระบบการจัดการน้ำจากภาครัฐ ทำให้ระบบเศรษฐกิจโดยรวมต่อยกกว่าแต่บ้านเนินขามก็พยายามสร้างเสริมผลิตภัณฑ์ หัตถกรรมเพื่อเสริมระบบเศรษฐกิจซึ่งกำลังพัฒนาไปได้ด้วยดี

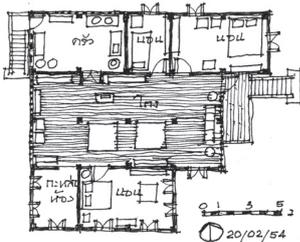
- ทิศทางการวางตำแหน่งบันไดขึ้นเรือนมีทิศทางทิศเหนือและทิศตะวันออกซึ่งเป็นทิศมงคลที่ใช้กันทั้งสองทิศ

6.3.2. ความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับผังพื้นเรือนของแหล่งที่ตั้งต้นกำเนิด

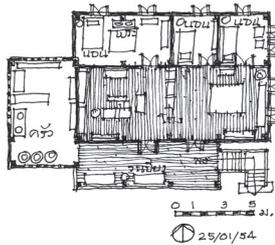
ลาวครั้งในพื้นที่กรณีศึกษาเป็นกลุ่มชนที่สันนิษฐานว่าเคลื่อนย้ายมาจากแหล่งที่ตั้งต้นกำเนิด 2 พื้นที่ คือ เวียงจันทน์ และหลวงพระบาง เมื่อศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับผังพื้นเรือนลาวจากหนังสือเรื่องเรือนลาว ในเขตเวียงจันทน์ และหลวงพระบาง (Clement & Charpentier, 1968) ผนวกกับการศึกษาวิจัยของผู้วิจัย และของศรัณย์ สมันตรัฐ (Panin, 2012 and Samantararat, 2013) ได้พบว่ารูปแบบผังพื้นของเรือนหลวงพระบางเป็นลักษณะการเข้าถึงพื้นที่หลักของเรือนจากพื้นที่ระเบียง ซึ่งต่างไปจากเรือนกรณีศึกษาทั้งหมดที่ยกมาเป็นตัวอย่าง ดังนั้นเรือนชาวลาวครั้งที่บ้านกุดจอก และบ้านหนองมะโมงที่นำมาเป็นกรณีศึกษาเพื่อเป็นแนวทาง ได้พบว่า “เรือนชาวลาวครั้งในไทยโน้มเอียงที่จะเป็นรูปแบบเรือนเวียงจันทน์มากกว่าเป็นแบบหลวงพระบาง” (Samantararat, 2013 :148)

ข้อสันนิษฐานนี้จะนำไปวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อสรุปการศึกษาเปรียบเทียบผังพื้นเรือนไท-ลาวทั้ง 4 กลุ่มต่อไป

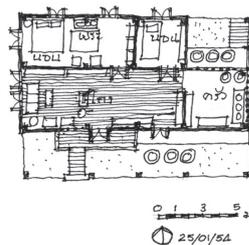
6.4. เรือนลาวเวียงและลาวแฉั่ว

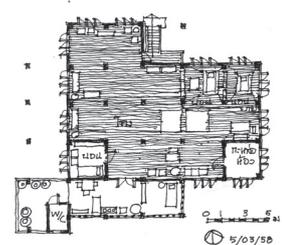
ภาพที่ 23: ผังพื้นเรือนเลขที่ 46 ม. 6 ต.บ้านสิงห์ อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ภาพ 24. ผังพื้นเรือน เลขที่ 53 ม.8 ต.บ้านฆ้อง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ภาพที่ 25: ผังพื้นเรือน เลขที่ 13 ม.11 บ้านตาลเสี้ยน ต.หนองแก อ.พระพุทธรบาท จ.สระบุรี

ภาพที่ 26: ผังพื้นเรือน เลขที่ 32 ม.11 บ้านตาลเสี้ยน ต.หนองแก อ.พระพุทธรบาท จ.สระบุรี

เนื่องจาก “ลาวเวียง” และ “ลาวแฉั่ว” คือ กลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาวที่โยกย้ายมาจากเมืองเวียงจันทน์และพื้นที่ชนบทรอบนอกของเวียงจันทน์ ในการศึกษาครั้งนี้ จึงได้รวมไว้ในกลุ่มเดียวกันและคัดสรรตัวอย่างของผังพื้นเรือนของลาวเวียง จากบ้านฆ้อง และบ้านสิงห์ ในจังหวัดราชบุรี และเรือนลาวแฉั่วจากบ้านตาลเสี้ยน อำเภอพระพุทธรบาท จังหวัดสระบุรี มาเพื่อวิเคราะห์ผังพื้นเปรียบเทียบ

อนึ่งการปฏิบัติงานภาคสนามในพื้นที่บ้านตาลเสี้ยน อำเภอพระพุทธรบาท จังหวัดสระบุรี เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2559 ผู้ช่วยวิจัย 3 คน เป็นนักศึกษาจากคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุพานุวง สปป.ลาว ได้ตั้งข้อสังเกตว่า ในการรังวัดผังพื้นและสัมภาษณ์เจ้าของเรือนซึ่งมีอายุการสร้างกว่า 100 ปี 2 หลัง เจ้าของเรือนได้ตอบกับเขาเป็นภาษาลาว สำเนียงหลวงพระบางไม่ใช่สำเนียงเวียงจันทน์ซึ่งไม่ตรงกับหลักฐานทางวิชาการที่ระบุว่า ลาวแฉั่วมาจากชนบทของเวียงจันทน์ ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์ว่าการเดินทางเข้าสู่ไทยไม่ว่าจะเป็นจากเชียงขวางหรือหลวงพระบาง จะต้องเดินทางผ่านจุดพักคือเวียงจันทน์และการหยุดพักที่เวียงจันทน์บางครั้งกินเวลาหลายปี บางกลุ่มอาจเป็น 10 ปี ดังนั้นมีความเป็นไปได้มากที่กลุ่มที่มาจากหลวงพระบางมาแฉั่วตั้งรกรากที่เวียงจันทน์หลายปีและถูกกวาดต้อนมาพร้อมกลุ่มใหม่ ทำให้สำเนียงหลวงพระบางยังติดตัวอยู่และถ่ายทอดมาถึงลูกหลานที่เข้ามาอยู่ในไทย

6.4.1. ลักษณะร่วมและความแตกต่างขององค์ประกอบในผังพื้นเรือน

ช่วงที่การจัดผังพื้นของลาวเวียงและลาวแง้ว มีระบบการจัดการพื้นที่ที่เหมือนกันแทบไม่ผิดเพี้ยน เพียงแต่กลับทิศทางกันเท่านั้น เรือนลาวเวียงจากบ้านฮ่องและบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี มีระบบการจัดผังพื้นที่เหมือนกันและเรือนลาวแง้วที่บ้านตาลเสี้ยน อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี ก็มีระบบการจัดการพื้นที่ลักษณะเดียวกันแบบ 100 เปอร์เซ็นต์

• ลักษณะร่วม

- พื้นที่โถงกลางเรือนขนาดใหญ่ คือศูนย์รวมของกิจกรรมอเนกประสงค์ทุกประเภทในวิถีชีวิตประจำวัน

- ห้องนอนและห้องพระ คือพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์และสำคัญของเรือน อยู่ต่อเนื่องโดยตรงกับโถงกลางด้านทิศเหนือในเรือนลาวเวียงและด้านทิศใต้ในเรือนลาวแง้ว

- ครีวปิดล้อมด้านตะวันตกหรือตะวันออกที่หลุดพ้นจากพื้นที่โถง ควันและกลืนไม่เข้าในโถงกลางเรือน เน้นลักษณะการจัดผังพื้นเรือนที่อ่านออกได้ง่ายและตรงไปตรงมามากกว่ากลุ่มอื่นๆ ทั้งหมดเพราะมีห้องที่เปิดโล่ง โถงกลางมีเพียง 2 ด้าน อีก 2 ด้านโล่งสู่ภายนอก

• ความเปรียบเทียบ

สำหรับทั้งสองกลุ่มมีเพียงแต่ทิศทางของส่วนศักดิ์สิทธิ์ คือห้องพระผนวกกับห้องนอน อยู่ต่างทิศกัน ของกลุ่มลาวเวียง ห้องพระซึ่งรวมถึงประดิษฐาน คุณพระ ซึ่งเป็นผีบรรพบุรุษและประดิษฐาน พระพุทธรูปบูชาของเรือนอยู่ทางทิศเหนือแต่ของกลุ่มลาวแง้ว พื้นที่ดังกล่าวตั้งอยู่ทางทิศใต้ของเรือน ซึ่งทั้ง 2 ทิศก็ไม่ได้ขัดกับทิศหัวนอน ทิศตีนนอนแต่ประการใด

6.4.2. ความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับผังพื้นเรือนของแหล่งที่ตั้งต้นกำเนิด

แหล่งที่ตั้งต้นกำเนิดของกลุ่มลาวเวียงและลาวแง้ว คือ เรือนเวียงจันทน์ซึ่งศึกษาเปรียบเทียบกับผังเรือนเวียงจันทน์ที่ Clement และ Charpentier, 1968 ได้ศึกษาไว้ เห็นได้ชัดว่าส่งอิทธิพลต่อเรือนลาวเวียง และลาวแง้วในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคกลางไว้อย่างไม่ผิดเพี้ยน ซึ่งจะได้วิเคราะห์สรุปและเสนอผังพื้นเรือนเปรียบเทียบทั้งเรือนที่ Clement และ Charpentier, 1968 ได้ศึกษาและเรือนเวียงจันทน์ซึ่งได้จากการศึกษาภาคสนาม เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2559 ต่อไป

7. สรุปผลการวิเคราะห์ การอ่านความแปรเปลี่ยนของวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาว ในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคกลางของไทย ผ่านการศึกษาผังพื้นเรือนพักอาศัย

จากการศึกษาผังพื้นเรือนกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาว ที่กระจายตัวตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคกลางโดยศึกษาเปรียบเทียบผังพื้นเรือนของกลุ่มต่างๆ 4 กลุ่ม เพื่อศึกษาลักษณะร่วม ความเปรียบเทียบและความสัมพันธ์กับเรือนดั้งเดิมของทุกกลุ่ม ได้สรุปในแต่ละกลุ่มเพื่อนำมาศึกษาเปรียบเทียบรวมทุกกลุ่ม มีผลสรุปดังนี้

7.1. รูปลักษณ์ของผังพื้นเรือนทั้ง 4 กลุ่ม มีท่วงทีของการจัดผังพื้นเรือนที่มีลักษณะร่วมเดียวกัน คือ การมีโถงกลางขนาดใหญ่ ปิดล้อมด้วยส่วนใช้สอยต่างๆ ตามลำดับความสำคัญ คือห้องนอนและพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ของแต่ละกลุ่มและครัวไฟ

7.2. พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ของแต่ละกลุ่มยังคงประกอบอยู่ในผังพื้นเรือน กลุ่มที่เน้นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ต่อเนื่องกับโถงกลางเรือนมากที่สุดคือ กลุ่มลาวโซ่ง (ไทดำ) รองลงมา คือ พวน ลาวโซ่ง (ไทดำ) และพวน ยังมีพิธีกรรมในพื้นที่โถงต่อเนื่องกับห้องฝอยอย่างเข้มข้น สำหรับกลุ่มลาวครั่ง ลาวเวียง และลาวแง้ว ยังปรากฏพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์อยู่ทุกเรือนในลักษณะของห้องพระและหิ้งคุณพระ ความเชื่อเกี่ยวกับผีและสิ่งศักดิ์สิทธิ์นี้เองทำให้พื้นที่โถงกลางเรือนของกลุ่มไท-ลาวที่นำมาเป็นกรณีศึกษามีขนาดใหญ่มากเมื่อเปรียบเทียบกับเรือนไทยในพื้นที่ใกล้เคียง

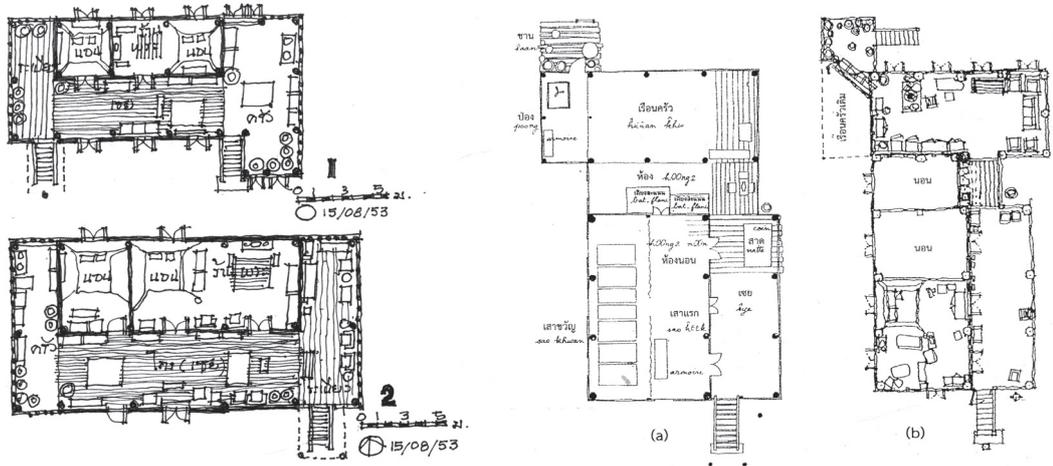
7.3. ท่วงทีและรูปลักษณ์ของพื้นที่ใช้สอย เข้าลักษณะห้องใช้งานล้อมพื้นที่โถงซึ่งคล้ายกับเรือนล้อมชานของเรือนทรงไทย แต่กลายเป็นห้องล้อมโถงกลาง

7.4. ผังพื้นแบบห้องล้อมโถงกลางแบบเปิดที่แสดงให้เห็นในผังพื้นตัวอย่างของบทความวิจัยนี้ ส่วนใหญ่อยู่ภายใต้ร่มเงาของรูปลักษณ์ของเรือนไทยทรงจอมแห ประเภทเรือนจั่วแฝด (Panin, 2016: 187, Inpuntung, 2013: 125)

7.5. จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์กับเรือนดั้งเดิมในพื้นที่ต้นกำเนิดข้อ 6.1.2 ของเรือนพวน 6.2.2 ของลาวโซ่ง (ไทดำ) 6.3.2 ของเรือนลาวครั่ง 6.4.2 ของลาวเวียงและลาวแง้ว โดยผลสรุปว่า เรือนพวนในกลุ่มนี้ภาคกลางไม่ได้รับอิทธิพลผังพื้นเรือนจากเรือนพวนเชียงขวาง เรือนลาวโซ่ง (ไทดำ) ไม่ได้รับอิทธิพลของผังพื้นจากเรือนทรงกระดองเต่า (เรือนตูปกลม) ในเดียนเบียน และเขินลา เรือนลาวครั่งไม่ได้รับอิทธิพลจากเรือนหลวงพระบาง และท้ายสุดเรือนลาวเวียงและลาวแง้ว มีท่วงทีของการจัดผังพื้นเรือนที่น่าจะรับอิทธิพลจากเรือนเวียงจันทน์

ในข้อสันนิษฐานดังกล่าวทำให้เกิดคำถามต่อเนื่องจาก แล้วเรือนลาวอีก 3 กลุ่มทั้งพวน ลาวโซ่ง และลาวครั่งในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคกลางมีโอกาสได้รับอิทธิพลจากผังพื้นเรือนเวียงจันทน์ด้วยหรือไม่?

7.6. การศึกษาเปรียบเทียบกับผังพื้นเรือนเวียงจันทน์ในอดีตและปัจจุบันจากการศึกษาวิจัย

ภาพที่ 27: (บน)ผังพื้นเรือนเลขที่ 146 หน่วยที่ 15 และ (ล่าง) เลขที่ 134 หน่วยที่14 บ้านหัวห้า เมืองหาดทรายพอง นครเวียงจันทน์(ล่าง)

ภาพที่ 28: (บน) ผังเรือนเวียงจันทน์ (Pierre Clemente Sophie Clemente Charpentier, 1990: มปป.) (ล่าง) ผังเรือนอนุรักษสำรวจโดยผู้วิจัย พ.ศ.2552

การศึกษาเปรียบเทียบผังพื้นเรือนเวียงจันทน์ที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลภาคสนามเมื่อ พ.ศ.2552 เห็นได้ชัดเจนว่าเป็นผังเรือนที่ได้รับอิทธิพลมาจากเรือนเวียงจันทน์ดั้งเดิม (ภาพที่ 28) อย่างเห็นได้ชัดและเมื่อเปรียบเทียบย้อนมายังเรือนลาวเวียงและลาวแง้ว (ภาพที่ 23-26) ก็สามารถเห็นภาพของเรือนเวียงจันทน์ในปัจจุบันซ้อนทับอยู่บนเรือนของสองกลุ่มอย่างชัดเจน สำหรับกลุ่มลาวครั้งซึ่งบางกลุ่มมาจากเวียงจันทน์ และบางกลุ่มมาจากหลวงพระบาง เมื่อวิเคราะห์ผังพื้นเรือน พบว่ามีภาพของเรือนเวียงจันทน์ซ้อนทับอยู่แต่ไม่ชัดเจนเหมือนลาวเวียง ลาวแง้ว แต่เมื่อมาวิเคราะห์ผังพื้นเรือนพวนและโขงซึ่งจากการศึกษาเบื้องต้นไม่มีอิทธิพลของเรือนดั้งเดิมจากเชียงขวางและเตียนเบียนปรากฏในผังพื้นที่นำมาศึกษา แต่ท่วงทีของห้องปิดล้อมโถงกลาง 2-3 ด้านทำให้ภาพลักษณ์ของเรือนล้อมชานกลางแบบเรือนไทยประเพณีซ้อนทับขึ้นมา แต่ปรับเป็นห้องล้อมโถงกลาง ภายในร่มเงาของเรือนจั่วแผดทรงจอมแห

จากการวิเคราะห์ต่อเนื่องเพื่อตอบคำถามวิจัยนี้ นอกจากจะได้คำตอบตามวัตถุประสงค์แล้วยังได้ข้อคิดเพิ่มเติมอีกว่า วิถีชีวิตและวัฒนธรรมดั้งเดิมที่บรรพบุรุษชอบหวัดตัวมาจากแหล่งต้นกำเนิดซึ่งกลายเป็นอนุวัฒนธรรมในพื้นที่ใหม่ที่มีวัฒนธรรมไทยเป็นหลักอยู่อย่างเหนียวแน่นนั้น สามารถผสมกลมกลืนกันเป็นทิววัฒนธรรมและพหุวัฒนธรรมที่มีคุณค่าต่อวิถีชีวิตในความเปลี่ยนแปลงรอบด้านได้อย่างอบอุ่นและกลมกลืน

บรรณานุกรม

- Angsuvej, Chatupon. (2012). Kao nok oak nai RucanTai-Lao. (In Thai). [**Inside and Outside Rucan Tai-Lao**]. Bangkok: Usakane.
- Clement, Charpentier, Sophie and Clement Pierre. (2003). **Rucan Lao nai ket Vieng Chan Lae Luang Prabang**. (In Thai). [**Lao Houses in Vientaine and Luang Prabang**]. Kanyala Kittiyasak and other: Translate in Lao. Kirdsiri, Krengkrai: Translate in Thai. Bangkok: Usakane.
- Inpuntung, Vira. (2012). **Rucan lao Song: karnklai roob nai song tosawad**. (In Thai). [**Lao Song Houses: the Transition of form in Two decades**]. Bangkok : Usakane.
- Kirdsiri, Kriengkrai. (2010). **Poom lang karn tang tin tan Klum Chattipan Tai-Lao Lae Karn khuen yai kao su pratet Thai**. (In Thai). [**Historical Background of Tai-Lao Settlement and movement to Thailand**]. First year research report. Bangkok: 21 Century (42-98)
- Nartsupa, Chattip. (2010). **Settakit moo ban Thai nai adeet**. (In Thai). [**Thai community Economic in The Past**]. 6th edition. Bangkok: Sangsan.
- Panin, Ornsiri and Chantavira, Noppadon. (2012). **Ban Lae rucan Phuan Chiang Kwang: karn klab ma tang tin tan mai nai peun tee derm**. (In thai). [**Phuan Chiang Kwang houses and villages: the resettlement in the old area**]. Bangkok: Usakane.
- Panin, Ornsiri. (2012). **Ban Lae rucan Phuan Bangplama: jark Chiang Kwang su lum nam park klang kong tai**. (in Thai). [**Phuan Villages and Houses in Bangplama: From Chiang Kwang to the Central Region Basin of Thailand**]. Bangkok: Usakane.
- Pinijworasin, Wandee. (2012). **Song satan... Bab rucan Lao Vieng**. (In Thai). [**Two Places. Lao Vieng Houses**]. Bangkok: Usakane.
- Pitipat, Sumitr and poonsuwan Samerchai. (1997). **Lao Song: Pollawat kong rabob wattanatam nai rob song sattawat**. (In Thai). [**Dynamic of Cultural System in Two Centuries**]. Bangkok: Faculty of Sociology and Humanity, Thammasart University.
- Piyapan, Bangon. (1998). **Lao nai Krung Rattanakosin**. (In Thai). [**Lao in Rattanakosin Era**]. Bangkok: Thailand Research Fund.
- Pongsapitch, Amara. (2000). **Kwam Lark lai tang Wattanatam**. (In Thai). [**Diversity of Culture**]. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Samantararat, Saran. (2013). **Plad tin tee you yang**. (In Thai). [**Conflict**]. Bangkok: Usakane.
- Srisawas, Boonchuey. (2004). **Ratch-Anajak lao**. (In Thai). [**Kingdom of Laos**]. Bangkok: Siam Press.
- Teerasassawat, Suwit. (2000). **Prawattisart Lao**. (In Thai). [**History of Laos**]. Bangkok: Sang San Press.
- Veerawong, Sila. (1992). **Prawattisart Lao**. Premjit, Sommai: Translate (In Thai). [**Lao History**]. Chiangmai: social Research Institute.
- Wongvijit, Phumee. Chanvitan, Pisanu translate in Thai. (1993). **Nai Kwam Song Jam Kong Phumee Wongvijit**. (In Thai). [**In the memory of Kong Phumee Wongvijit**]. Bangkok: Machine Multimedia Group Co.Ltd.
- Yimrewat, Pattiya. (2001). **Prawattisart Sipsongjutai**. (In Thai). [**Sipsongjutai History**]. Bangkok: Sang San.